

Секція «Педагогічні науки»

Проблема позааудиторної мовної роботи з іноземними студентами на початковому етапі навчання у вищому навчальному закладі

Житеньова Л.В.
канд. пед. наук, доцент
Україна, м. Київ
*Київський національний університет
технологій та дизайну*

Статья посвящена одной из актуальных проблем педагогики – организации самостоятельной работы в ВУЗе, в частности рассмотрена проблема эффективности внеаудиторной языковой работы с иностранными студентами на начальном этапе обучения.

В течение трех лет путем анкетирования в Киевском национальном университете технологий и дизайна проводилось исследование бюджета времени и фактического его распределения по видам работ у студентов из КНР. Предложен комплекс мероприятий по усовершенствованию внеаудиторной самостоятельной работы иностранных студентов.

Проблема управління самостійною роботою є однією з найбільш актуальних проблем сучасної педагогіки.

Як показує практика, багато практичних і теоретичних питань, таких як розкриття функцій етапів управління самостійною роботою, визначення відповідних засобів управління, лишаються відкритими. Організація позааудиторної самостійної роботи іноземних студентів у ВНЗ вимагає глибокого вивчення й аналізу з метою визначення її дидактичних можливостей і практичної значимості. Програма з російської чи української мови не дає конкретних вказівок щодо шляхів та етапів формування у іноземних студентів навичок самостійної роботи.

Починати роботу, спрямовану на вироблення таких навичок, необхідно із загальної організації праці, з організації режиму дня. Наприклад, при навчанні студентів з Китаю, слід враховувати те, що організація навчального часу в середніх школах і вищих навчальних закладах Китаю має відмінності у порівнянні з Україною. У китайських школах заняття продовжуються з 7-30 до 12-00 і з 14-30 до 17-30, з 19-00 до 22-00 – самостійна робота під керівництвом викладача. Тому в українських навчальних закладах основне завдання організації самостійної роботи полягає у формуванні у іноземних студентів, які навчаються, навичок організації власної діяльності в нових для

них умовах навчання. Необхідно розвинути вміння працювати з підручником, словником, навчити виконувати домашнє завдання.

В Київському національному університеті технологій та дизайну є трирічний досвід дослідження бюджету часу й фактичного його розподілу за видами робіт у іноземних студентів на початковому етапі навчання. Дослідження проводилося шляхом анкетування. Було анкетовано 60 осіб із Китаю. Аналіз результатів анкетування показав, що в оптимальному рекомендованому психофізіологами й гігієністами часовому інтервалі (16-21 година) позааудиторною самостійною роботою займається 27 осіб з числа анкетованих (приблизно 50%). Учні виконують домашнє завдання до 23-24 години. А саме цей період (20-24 години) визначаються спеціалістами як фаза швидкого спаду працездатності.

В середньому студенти витрачали по 1,5-2 години на підготовку одного предмета, але розподіл часу на різні предмети істотно відрізняється від середнього. На мовну підготовку близько 70% студентів витрачали 2-3 години. На математику близько 40% студентів витрачали менше 30 хвилин і близько 40% - 1-2 години. Історію близько 60% студентів готували за 1-1,5 години, економіку такий самий відсоток за 1-2 години. Креслення у 80% студентів займало 1-2 години.

Подібна практика організації самостійної роботи тягне за собою подвійну шкоду. По-перше, різко знижується ефективність розумової діяльності – студенти займаються в умовах глибокого спаду працездатності (що має наслідком завищені витрати часу на підготовку до окремих предметів). По-друге, внаслідок перенесення самостійної роботи на пізніші терміни зменшується тривалість нічного сну до 5-6 годин. Це знижує працездатність на наступний день, а регулярні заняття в нічний час виснажують нервову систему й призводять до хронічного стану сонливості, який важко подолати.

Перевтома дається взнаки в середині другого семестру. Відзначається зниження інтересу до навчання, нестійкість настрою, труднощі в зосередженні, послаблення уваги. На наш погляд, ці об'єктивні свідчення фізіологічного стану багато в чому пов'язані з неправильною організацією самостійної роботи й неправильною реалізацією бюджету часу. На тлі зростаючої інтенсивності процесу навчання, яка в середині другого семестру досягає кульмінації, виникають різні конфліктні ситуації, що, в свою чергу, погіршує ситуацію й різко знижує ефективність навчальної й виховної роботи.

Для усунення й попередження названих небажаних явищ основним завданням викладача є проведення комплексу заходів по вдосконаленню позааудиторної самостійної роботи іноземних студентів.

Після того, як у студентів сформовані елементарні поняття граматичних категорій мови (відмінок, рід, особа, час), вважаються продуктивними такі етапи попередньої самостійної роботи:

- 1) до заняття студенти самостійно знайомляться з новим мовним матеріалом (переклад слів, розбір граматичних таблиць, списування в зошит слів і словосполучень);
- 2) робота на занятті з новим матеріалом під керівництвом викладача (контроль правильності розуміння, корегування, закріплення).

Можна запропонувати такі три типи самостійних робіт, які спрямовані на оптимізацію організації позааудиторної самостійної роботи іноземних студентів:

- а) відтворюючі самостійні роботи – уважно прослухати чи прочитати, запам'ятати й відтворити певну інформацію, виконати завдання за зразком чи алгоритмом;
- б) реконструктивно-варіативні самостійні роботи, при виконанні яких студент зустрічається з необхідністю перетворень, реконструкцій, узагальнень;
- в) частково пошукові самостійні роботи (ряд післятекстових вправ, які спрямовані на вичленування інформації з тексту). Наприклад: знайдіть у тексті речення з дієсловом *знаходиться*, замініть їх на синонімічні конструкції; визначте за допомогою тексту керування дієслів *боротися, лікувати, рятувати, залежати*, складіть із ними речення; знайдіть у тексті синоніми до слів *різний, професія, старий*, складіть із ними речення.

Для самостійної роботи пропонуються сюжетні тексти, контроль розуміння змісту тексту здійснюється шляхом їх обговорення на занятті.

Список використаної літератури:

1. *Программа по русскому языку для студентов-иностранцев, обучающихся на подготовительных факультетах.* – М.: Русский яз., 1985.
2. *Навчальні мінімуми з української і російської мов для іноземців* – К.: Ін-т системних досліджень, 1995.
3. *Программа по русскому языку как иностранному.* – СПб.: Изд-во «Златоуст», 2001.
4. *Лексический минимум по русскому языку как иностранному.* – М.; СПб.: ЦМОМГУ - «Златоуст», 2000.
5. *Государственный стандарт по русскому языку как иностранному.* – М.; СПб.: «Златоуст», 2001.
6. *Программа дисциплины «Русский язык» для студентов-иностранцев подготовительных факультетов высших учебных заведений Украины.* – К.: КНЛУ, 2004.